

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

พุทธทำนาย: สารัตถะและการสืบทอด

The Predictions of the Lord Buddha: Essence and succession

เขียนโดย: คำนวน นวลสนอง อร่ามรัสมิ์ ดั่งชนะ และ วรเวช ว่องศิริ
สำนักพิมพ์: กรีนโซนอินเตอร์ 2001
จำนวนหน้า: 211 หน้า
ปีที่พิมพ์: 2556

Received: 9 February, 2019

Revised: 24 August, 2020

Accepted: 23 December, 2020

อธิภัทร เอิบกมล¹

Atipat Erb-kamon

บทนำ

หนังสือเรื่องพุทธทำนาย: สารัตถะและการสืบทอด เป็นผลงานโครงการย่อยที่ 4 ในชุดโครงการ วรรณกรรมทักษิณ: สารัตถะและการสืบทอด อยู่ภายใต้โครงการ การพัฒนาทุนทางสังคมภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว เป็นหัวหน้าโครงการ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ประจำปี พ.ศ. 2550 – 2553 มีผู้ดำเนินงาน การวิจัย ได้แก่ 1) คำนวน นวลสนอง 2) อร่ามรัสมิ์ ดั่งชนะ และ 3) วรเวช ว่องศิริ

หนังสือเรื่องพุทธทำนาย: สารัตถะและการสืบทอด เป็นโครงการวิจัยที่ได้ศึกษา วรรณกรรมพุทธทำนายที่พบในพื้นที่ภาคใต้จากต้นฉบับหนังสือชุด (สมุดข่อย) และที่พิมพ์ เผยแพร่จำนวนทั้งสิ้น 14 ฉบับ จำแนกตามเนื้อหาสาระได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก เป็นพุทธทำนายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความฝันและการทำนายฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประเทศไทย
Graduate student, Department of Thai language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Thailand

ซึ่งได้เค้าเรื่องพระไตรปิฎก กลุ่มสองเป็นพุทธทำนายที่มีเนื้อหาตามที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระเจ้าห้าพระองค์ และกลุ่มสามเป็นพุทธทำนายที่มีเนื้อหาตามเค้าเรื่องจากศิลาจารึกในประเทศอินเดีย โดยพุทธทำนายเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา มีการนิยามอ่านอย่างแพร่หลายและมีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ภาคใต้ วรรณกรรมพุทธทำนายที่มีในอดีตบันทึกอยู่ในหนังสือข่อย (สมุดข่อย) จากนั้นมีการคัดลอกจากต้นฉบับสืบต่อกันมา และได้มีผู้แต่งไว้หลากหลายสำนวน โดยสาระสำคัญในหนังสือเรื่องพุทธทำนาย: สารัตถะและการสืบทอด ได้แบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) พุทธทำนาย: วรรณกรรมทักษิณ 2) หน้าที่และบทบาทของวรรณกรรมพุทธทำนาย 3) สารัตถะที่ปรากฏในวรรณกรรมพุทธทำนาย และ 4) การสืบทอดวรรณกรรมพุทธทำนาย

พุทธทำนาย: วรรณกรรมทักษิณ

ที่มาของวรรณกรรมพุทธทำนาย คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงที่มาของวรรณกรรมทักษิณที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธทำนายว่า เนื้อเรื่องส่วนใหญ่ได้นำมาจากพระไตรปิฎกซึ่งเกี่ยวกับความฝันและการทำนายฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล และมีการบอกแหล่งที่มาไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ลิลิตโศพศนิมิต ของสมุห์หนู จังหวัดนครศรีธรรมราช, ทำนายปลัดเวหน์ ของพุทธทาสภิกขุ, พระมหาสุบินขาดกว่าด้วยมหาสุบิน 16 ข้อ ของพระราชวิสุทธิโมลี วัดกะพังสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง, มหาสุบินคำฉันท์ ของพระเทพญาณโมลี วัดตานีนรสโมสร จังหวัดปัตตานี, พุทธทำนาย ของ น.อุไรกุล อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และพุทธทำนาย ของพระวิรัตน์ วิรัตน์ วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และยังมีในส่วนของวรรณกรรมพุทธทำนายที่ไม่ได้ระบุชัดเจนว่านำมาจากพระไตรปิฎก แต่ล้วนมีเนื้อหาเกี่ยวกับความฝันและการทำนายฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล ซึ่งตรงกับเนื้อหาในพระไตรปิฎก ได้แก่ พุทธทำนายคำกลอน ของพระสมุห์แสง จังหวัดนครศรีธรรมราช, พระพุทธทำนายคำกลอน ของนายเริงศักดิ์ สุมะมานนท์เป็นผู้คัดลอก, พุทธทำนายคำกลอน ของนายชัย จันรอดภัย และพระเจ้าทำนาย ฉบับวัดเขาแก้ว อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมพุทธทำนายที่นำเค้าเรื่องมาจากศิลาจารึกในประเทศอินเดีย ซึ่งได้แก่ พุทธทำนายคำกลอน ของพระถาวร ราชไพฑูรย์ วัดปลายระไม ตำบลปาดังเกอ์เบา อำเภอเป็นดั่ง รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย และต้นฉบับซึ่งสถาบันทักษิณคดีศึกษาได้พบมาจากนางหนูแก้ว สุขขวัญ แต่ไม่ได้บอกที่มาไว้ชัดเจน อีกทั้งยังมีพุทธทำนายที่มีเนื้อหาแทรกอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง

พระเจ้าห้าพระองค์ ซึ่งคณะผู้เขียนได้นำมาศึกษา 2 ฉบับคือ ฉบับวัดเลียบ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และฉบับของนายพ่วง ไชยตรี โดยทั้งสองเรื่องเป็นพุทธทำนายที่มีเนื้อหาตรงกัน คือกล่าวถึงพระพุทธเจ้า 5 พระองค์

เนื้อเรื่องของวรรณกรรมพุทธทำนาย คณะผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพระพุทธองค์ทรงทำนายความฝัน 16 ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล มีเค้าเรื่องมาจากพระไตรปิฎก บางฉบับกล่าวไว้อย่างสั้น ๆ แต่บางฉบับผู้แต่งวรรณกรรมพุทธทำนายได้นำประสบการณ์ ความคิด และทัศนคติของตนแทรกไว้ในเนื้อหาด้วยเช่นกัน ส่วนที่สองเป็นพุทธทำนายที่ได้เค้าเรื่องจากศิลาจารึกในประเทศอินเดีย มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการกล่าวถึงโลกที่เต็มไปด้วยความเลวร้ายจากการประทุติชั่วของมนุษย์และการเกิดภัยพิบัติครั้งรุนแรงที่สุดในโลกที่จะทำให้สังคมนมนุษย์เสื่อมโทรมไม่เหลือขึ้นดี โดยจะเกิดขึ้นภายหลังจากพระพุทธศาสนา ดำรงอยู่ได้ 2500 ปี จากนั้นจะมีผู้ที่เปี่ยมด้วยบุญญาบารมีมาช่วยกอบกู้บ้านเมือง และนำเหล่ามนุษย์ผู้ประทุติดีที่เหลืรอดมาช่วยกันสร้างโลกใบใหม่ที่ผู้คนต่างตั้งมั่นในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จนท้ายที่สุดมนุษย์ก็จะปราศจากทุกข์ภัยและพบแต่กับความเกษมสุข ส่วนที่สามเป็นพุทธทำนายที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมของถิ่นภาคใต้เรื่องพระเจ้าห้าพระองค์ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพระเจ้าที่มีมาแล้วตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและในอนาคตทั้งสิ้น 5 พระองค์ ในอดีตพระเจ้าห้าองค์กำเนิดมาแล้ว 3 พระองค์ ได้แก่ พระกุกกุสันโธ พระโกนาคม และพระพุทธกัสสป ปัจจุบันเราอยู่ในยุคของพระศรีศากยมุนีโคดม และพระเจ้าที่จะทรงมาตรัสรู้ยังโลกมนุษย์ในอนาคต คือ พระศรีอาริยมตไตรย ศาสนาพุทธจึงมีพระพุทธเจ้ารวมทั้งสิ้น 5 พระองค์

การที่เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายส่วนใหญ่มีเค้าเรื่องที่มีแหล่งอ้างอิงจากในพระไตรปิฎก ช่วยส่งเสริมให้เนื้อหาสาระวรรณกรรมพุทธทำนายมีความความน่าเชื่อถือ ได้รับความน่าสนใจ และเป็นที่ยอมรับหลายในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันแนบแน่นของพระพุทธศาสนากับผู้คนในสังคมภาคใต้ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละพื้นที่ โดยส่วนมากหากสิ่งใดก็ตามที่มีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยง หรืออิงกับพระพุทธศาสนาจะทำให้สิ่งนั้นมักได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับของผู้คนเสมอ นอกจากนี้เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายได้ใช้ความรู้สึกภายในจิตใจของผู้คน คือ “ความกลัว” เป็นเครื่องมือในการชักจูงผู้คนให้เกิดความตระหนักรู้ถึงสาระสำคัญของเนื้อหาอันแฝงด้วยหลักคำสอนของศาสนาด้วยเช่นกัน

หน้าที่และบทบาทของวรรณกรรมพุทธทำนาย

หน้าที่และบทบาทของวรรณกรรมพุทธทำนายที่คณะผู้วิจัยได้หยิบยกมานำเสนอ มีทั้งสิ้น 4 ประการ โดยประเด็นสำคัญมี 2 ประการ คือ ด้านการสั่งสอนเกี่ยวกับคติชีวิต และปลูกฝังความศรัทธาในศาสนา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงวิกฤติปัญหาต่าง ๆ ในสังคม และด้านการให้การศึกษ สำหรับหน้าที่และบทบาทอีก 2 ประการนั้นเป็นประเด็นรองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับศิลปะ และวรรณกรรมพุทธทำนายเป็นเครื่องช่วยปลอบประโลมใจ ประการแรก ด้านการสั่งสอนเกี่ยวกับคติชีวิตและปลูกฝังความศรัทธาในศาสนา ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงวิกฤติปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น วิกฤติการเมือง วิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยสิ่งดังกล่าวเกิดจากการที่มนุษย์โลกได้เสื่อมศีลธรรม ในขณะที่เดียวกันก็มีหนทางแก้ไขวิกฤติและปัญหา ซึ่งผู้แต่งวรรณกรรมพุทธทำนาย ได้ใช้วิธีการนำเสนอหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ข้อคิด และคติชีวิตบางประการ จากทัศนะของตน

ประการที่สอง ด้านการให้การศึกษามุ่งเน้นไปที่การให้การศึกษหรือความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนสำคัญในพุทธศาสนา เช่น ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา ศิล กฎแห่งกรรม เป็นต้น อีกทั้งยังให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปของสังคม รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับคำประพันธ์ ถ้อยคำภาษา และการสร้างรูปศัพท์ใหม่ด้วยเช่นกัน

ประการที่สาม ด้านความสัมพันธ์กับศิลปะ โดยวรรณกรรมพุทธทำนายของภาคใต้ปรากฏอยู่ภายใต้รูปแบบ 2 ลักษณะ คือ ในฐานะวรรณกรรมและในฐานะจิตรกรรม ในส่วนของวรรณกรรมสามารถรับรู้ได้จากการเลือกสรรคำ การเรียบเรียงคำ และการใช้โวหาร ซึ่งเป็นศิลปะการประพันธ์อันประณีตทำให้ผู้อ่านก่อเกิดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่าง ๆ คล้อยไปตามเนื้อเรื่อง โดยในส่วนของจิตรกรรมได้มีผู้นำวรรณกรรมพุทธทำนายนำเสนอเป็นภาพเขียนเพื่อสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวความฝันทั้ง 16 ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล

ประการที่สี่ ด้านเป็นเครื่องช่วยปลอบประโลมใจ ซึ่งมอบคำตอบให้แก่ผู้ที่มองหาทางออกจากภาวะความเลวร้ายที่เป็นไปในสังคมอย่างมีเหตุมีผล และชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา ทำให้ผู้อ่านเกิดความเบิกบานใจและไม่สิ้นความหวังที่จะได้พบพานกับสังคมใหม่ที่ดีกว่าเก่า

ในการสร้างสรรค์วรรณกรรม ผู้แต่งมักมีจุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่ง หรือหลายจุดมุ่งหมายเสมอ วรรณกรรมพุทธทำนายเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปในพื้นที่ภาคใต้แทบทุกระดับ สิ่งที่เด่นชัดคือความเชื่อเหล่านี้ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความคิด ทัศนคติ และการดำเนินชีวิตผู้คน ส่งผลให้สังคม

เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางที่ควรจะเป็นตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของวรรณกรรมพุทธทำนาย ความเชื่อในบางบริบท อาจเข้าข่ายเป็นเรื่องของความมกมาย แต่สำหรับวรรณกรรมพุทธทำนายหากผู้อ่านหรือผู้ฟัง สามารถตกผลึกสาระสำคัญของเนื้อหาที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอได้ จะทำให้พบกับคุณค่าในแง่มุมต่าง ๆ ที่เพียงถูกห่อหุ้มไว้ด้วยเปลือกของความเชื่อเท่านั้น

สารัตถะของวรรณกรรมพุทธทำนาย

สารัตถะ หมายถึง แนวคิด ทศนะ หรือเจตนารมณ์ของผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม ที่ต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน โดยที่สิ่งดังกล่าวผู้สร้างสรรค์งานไม่ได้บอกไว้ตรง ๆ แต่เป็นนัยที่แฝงอยู่ซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้วิจารณ์ญาณค้นหาเอาเอง วรรณกรรมทุกประเภทล้วนมีสารัตถะเป็นองค์ประกอบทั้งสิ้น ในหนังสือเรื่องพุทธทำนาย : สารัตถะและการสืบทอด คณะผู้วิจัยได้พบว่ามีสารัตถะที่เป็นองค์ประกอบปรากฏเด่นชัดอยู่ 7 ประการ ได้แก่

ประการแรก ด้านความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนา คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า วรรณกรรมพุทธทำนายได้ให้ความสำคัญกับความไม่เที่ยงแท้ของทุกสรรพสิ่ง ที่ดำรงอยู่ในโลกและกฎแห่งกรรมอันเป็นข้อธรรมะที่ว่าด้วยการกระทำและผลของการกระทำ ซึ่งผู้แต่งวรรณกรรมพุทธทำนายได้นำเอาแก่นของพระพุทธรูปศาสนามาผสมผสานกับทศนะของตนเพื่อนำเสนอแก่ผู้อ่าน

ประการที่สอง ด้านการอยู่ร่วมกันต้องมีแบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน ในสังคม คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า ผู้แต่งวรรณกรรมพุทธทำนายมีความต้องการสร้างสังคมในอุดมคติ ซึ่งอาศัยค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรม และบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมีสถาบันทางสังคมเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานในสังคม โดยแบบแผนของสังคมซึ่งปรากฏในวรรณกรรมพุทธทำนายที่สำคัญ ได้แก่ ผู้คนต้องมีการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีความเมตตารักใคร่ต่อกัน เชื่อฟังผู้ที่คอยเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอน หรือผู้ทรงความรู้ เป็นต้น

ประการที่สาม ด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ศาสนาเสื่อมโทรม คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า สังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เมื่อสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม ทศนคติ และระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นต้น ความเปลี่ยนแปลงของสังคมในคำทำนายผืนทั้ง 16 ประการของพระเจ้าของพระเจ้าปเสนทิโกศลล้วนเป็นไปทางเสื่อมโทรม เมื่อสังคมเสื่อมโทรมย่อมทำให้

ผู้คนขาดการรู้คิดและไม่ได้นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ก็ย่อมจะทำให้ศาสนาค่อย ๆ เลือนหายไปจากความศรัทธาของผู้คนจนถึงกาลจบสิ้น

ประการที่สี่ ด้านสารัตถะพุทธทำนายเกี่ยวกับสัตว์อันตรายาน คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า วรรณกรรมพุทธทำนายทุกเรื่องที่น่ามาศึกษาส่วนใหญ่กล่าวถึงความเสื่อมโทรมของพระพุทธศาสนา ในช่วงเวลาภายหลังจากที่พระพุทธองค์ทรงเสด็จปรินิพพาน แต่การกล่าวถึงสัตว์อันตรายานในวรรณกรรมพุทธทำนายที่คณะผู้เขียนนำมาศึกษามีเพียง 2 ฉบับ ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้า 5 พระองค์ที่กล่าวถึงสัตว์อันตรายานว่า เมื่อพุทธศักราชล่วงได้ 500 ปี จะไม่มีกุลธิดาบวชเป็นภิกษุณี เมื่อล่วงไปถึง 1,000 ปี จะไม่มีพระภิกษุสงฆ์บวชเป็นพระอรหันต์ เมื่อล่วงถึง 2,000 ปี จะไม่มีพระภิกษุสงฆ์ที่เรียนในทางไตรปิฎก และไปจนถึงเมื่อล่วง 5,000 ปี จะสูญเสียดสภาพความเป็นสงฆ์โดยสิ้นเชิง เป็นต้น สำหรับผลจากการอันตรายานจะก่อให้เกิดความลำบากยากเข็ญในสังคมมนุษย์อย่างยิ่ง แต่หนทางที่จะลดผลร้ายดังกล่าว คือ การให้ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน

ประการที่ห้า ด้านความเชื่อเรื่องพระศรีอาริยมตไตร คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า ในสารัตถะข้อนี้พุทธทำนายได้กล่าวถึง ศาสนาของพระพุทธโคดมเมื่อมีอายุครบ 5,000 ปี จะเกิดไฟบรรลัยกัลป์ใหม่โลก ทำลายคนชั่วที่ประพฤติผิดศีลธรรม แต่ผู้ที่ประพฤติอยู่ในศีลธรรมจะยังคงเหลือรอด หลังจากนั้นพระศรีอาริย์จะมาจุติยังโลกมนุษย์ โดยในยุคนี้โลกจะดำรงอยู่อย่างปรกติสุข ผู้คนต่างเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา เมื่อสิ้นชีวิตจะได้ไปเกิดในสวรรค์ทั้งหมด

ประการที่หก ด้านสารัตถะด้านจริยธรรม คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า โดยทั่วไป จริยธรรมมักจะเกี่ยวข้องอยู่ในกรอบของศาสนา เพราะคำสอนของศาสนามีส่วนเสริมสร้างระบบจริยธรรมในสังคม จึงไม่แปลกที่จริยธรรมของสังคมไทยขึ้นอยู่กับระบบศีลธรรมของพระพุทธศาสนา โดยสารัตถะในวรรณกรรมพุทธทำนายอันเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาได้ ชี้ให้เห็นในเรื่องของความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความสามัคคี เมตตาธรรม ชันติธรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักที่ควรปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้คนโดยทั่วกัน

ประการที่เจ็ด ด้านสารัตถะด้านภูมิปัญญา คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า การกำเนิดภูมิปัญญาในวรรณกรรมพุทธทำนาย คือ การที่สังคมหรือผู้คนต่างมีภูมิปัญญาเดิมเป็นต้นทุน ผู้แต่งจึงนำเอามาเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาใหม่ อันได้แก่ สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยมีปัจจัยเสริมคือ ประโยชน์ใช้สอยที่สังคมจะได้รับรวมทั้งความเจริญ

หรือความเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวัตถุดิบสำคัญต่อการแต่งสร้างใหม่ของผู้แต่งวรรณกรรมพุทธทำนาย

สารัตถะของวรรณกรรมพุทธทำนายมีความใกล้เคียงกันกับวรรณกรรมทักษิณกลุ่มพุทธศาสนาที่ปรากฏในพื้นที่ภาคใต้เรื่องอื่น ๆ เช่น พุทธจรีตหรือพุทธประวัติ, ศาสนาบุคคล, ชาดกหรืออิงชาดก โดยส่วนใหญ่มุ่งให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้ประเทืองสติปัญญาพัฒนาจิตใจของตน และเสริมสร้างให้ศาสนิกชนมีความศรัทธาในพุทธศาสนา แม้เนื้อหาของวรรณกรรมพุทธทำนายบางส่วนคล้ายเป็นการปรุงแต่งรสเกินจริงหากเทียบกับความคิดความเชื่อของผู้คนในยุคสมัยปัจจุบัน ทว่าสาระสำคัญที่เน้นธรรมานุภาพมากกว่าพุทธานุภาพ มีการแสดงอิทธิธรรมหรืออภิปรายสอดแทรก และแนะนำแนวทางการดำรงชีวิตในสังคมได้ช่วยส่งเสริมให้สารัตถะของวรรณกรรมพุทธทำนายมีความโดดเด่น น่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษาไม่น้อยไปกว่าวรรณกรรมทักษิณกลุ่มพุทธศาสนาที่ปรากฏในพื้นที่ภาคใต้เรื่องอื่น ๆ

การสืบทอดวรรณกรรมพุทธทำนาย

วรรณกรรมแบบฉบับโบราณย่อมได้รับการเก็บรักษาเป็นอย่างดีจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ โดยคณะผู้เขียนได้เสนอให้เห็นว่านอกจากการเก็บรักษาไว้แล้วยังมีวิธีการสืบทอดในลักษณะอื่น ๆ เช่นกัน ได้แก่ การคัดลอกต้นฉบับ ประเพณีสวดหนังสือ การเล่าเรื่อง และการเทศน์ การแต่งสร้างวรรณกรรมขึ้นใหม่ การพิมพ์เผยแพร่ และการถ่ายทอดผ่านงานศิลปะด้านจิตรกรรม

ประการที่หนึ่ง ด้านการเก็บรักษาและการคัดลอกต้นฉบับ เป็นวิธีการที่นิยมทำกันในช่วงเวลาก่อนที่การพิมพ์จะแพร่หลายในภาคใต้ วรรณกรรมพุทธทำนายที่บันทึกลงในหนังสือбуд (สมุดข่อย) มีการเก็บรักษาไว้ในวัดเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาก็มอบให้เป็นสมบัติของพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ บางก็มี นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจศึกษาคัดลอกนำไปใช้ประโยชน์ทำให้วรรณกรรมพุทธทำนายแพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งการคัดลอกวรรณกรรมพุทธทำนายด้วยวิธีนี้หมดหน้าที่ไปเมื่อการพิมพ์เริ่มเข้ามามีบทบาท

ประการที่สอง ด้านประเพณีสวดหนังสือ การเล่าเรื่อง และการเทศน์ เป็นวิธีที่ทำกันมาแต่เดิม กล่าวคือ มีการนำวรรณกรรมพุทธทำนายไปใช้สวดให้แก่ผู้ที่สนใจได้ฟังในรูปแบบของการอ่านหรือขับบททำนองเสนาะงานเขียนที่แต่งเป็นร้อยกรอง สำหรับการเล่าเรื่องเป็นการนำเอาเรื่องพุทธทำนายหรือวรรณกรรมท้องถิ่นเล่าให้แก่บุตรธิดา และผู้ที่สนใจได้ฟังเป็นทำนองร้อยแก้ว ในส่วนของการเทศน์ เป็นการที่พระภิกษุนำเอาเรื่องราว

ของพุทธทำนายมาเทศน์ให้อุบาสก อุบาสิกา และผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาได้ฟังในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในวันพระ ในงานเทศกาลต่าง ๆ หรืองานศพ เป็นต้น ปัจจุบันการสืบทอดเหล่านี้ได้หมดความนิยมลงไป จะเหลือก็แต่การเทศน์ที่พอมิให้ผู้สนใจได้ฟังกันอยู่

ประการที่สาม ด้านการแต่งสร้างวรรณกรรมชิ้นใหม่ พุทธทำนายที่ว่าด้วยการทำนายฝัน 16 ประการ ของพระเจ้าปเสนทิโกศล ทุกฉบับที่นำมาศึกษาซึ่งมาจากแหล่งเดียวกันคือ พระไตรปิฎกได้มีการแต่งสร้างขึ้นมาใหม่จากผู้แต่งจะมากจะน้อยขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และจุดมุ่งหมายในการแต่ง รวมทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการแต่งสร้างวรรณกรรมชิ้นใหม่อาจเพื่อให้เกิดอรรถประโยชน์ตามปัจจัยหรือบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย

ประการที่สี่ ด้านการถ่ายทอดผ่านการพิมพ์เผยแพร่ การสืบทอดวรรณกรรมพุทธทำนายด้วยการพิมพ์เผยแพร่ ในช่วงหลังได้มีผู้นำวรรณกรรมพุทธทำนายของภาคใต้มาจัดพิมพ์เผยแพร่ แต่ไม่ปรากฏชัดว่าเมื่อใด ซึ่งมีทั้งการพิมพ์เผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทาน และการพิมพ์เผยแพร่เพื่อจัดจำหน่าย ในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงที่ว่าจะมีผู้สนใจจัดพิมพ์ผลงานต่าง ๆ มากขึ้น ถือได้ว่าการพิมพ์เผยแพร่มีส่วนสำคัญอยู่ในการสืบทอดวรรณกรรม

ประการที่ห้า ด้านการถ่ายทอดผ่านงานศิลปะและจิตรกรรม กล่าวคือ มีการสร้างผลงานจิตรกรรมอันเป็นงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสนองการรับรู้ทางสายตาและเกิดประโยชน์แก่จิตใจ เนื่องจากสามารถโน้มนำผู้เสพศิลปะให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สิ่งที่วรรณกรรมพุทธทำนายได้ถ่ายทอดอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันวรรณกรรมพุทธทำนายไม่แน่ว่าจะยังเป็นที่นิยมในหมู่ผู้อ่านเช่นเดิม แต่การสืบทอดจะทำให้วรรณกรรมพุทธทำนายยังคงอยู่เป็นมรดกตกทอดในสังคมภาคใต้ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการตระหนักรู้ในคุณค่าของสิ่งที่เป็นความเชื่ออันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของผู้คนในสังคมภาคใต้ สามารถใช้เป็นเครื่องยืนยันได้ถึง ความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาและความต้องการที่จะประพาดิตนเป็นศาสนิกชนที่ดี อีกทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากสาระสำคัญของวรรณกรรมพุทธทำนายยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

บทสรุป

หนังสือเรื่อง พุทธทำนาย: สวรรค์และการสืบทอด ของอาจารย์คำนวณ นวลสนอง อาจารย์อร่ามรัสมิ์ ดั่งชนะ และอาจารย์วรวช ว่องศิริ เป็นหนังสือที่มีควรค่าแก่การศึกษาอย่างยิ่ง แม้พุทธทำนายเป็นวรรณกรรมที่อาจมีการปรุงแต่งเนื้อเรื่องเพิ่มเติมลงไป และสอดแทรกไว้ด้วยความคิด และทัศนคติของผู้แต่งที่หลากหลาย แต่ภาพรวมยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักคำสอนของพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมพุทธทำนายหรือวรรณกรรมพุทธศาสนา ในท้องถิ่นภาคใต้ต่อไป เพราะงานวิจัยชิ้นนี้ได้ประมวลความรู้ ความคิดที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพุทธทำนายในลักษณะของการเปรียบเทียบไว้อย่างรอบคอบและหลากหลายแง่มุม แม้วรรณกรรมพุทธทำนายที่สามารถรวบรวมไว้ได้นั้นมีเพียง 14 ฉบับเท่านั้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ยังขาดการอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษาและอธิบายวรรณกรรมพุทธทำนาย จึงทำให้องค์ความรู้ที่นำเสนออาจขาดน้ำหนักทางวิชาการไปในบางประเด็น

พุทธทำนายเป็นวรรณกรรมที่นิยมแพร่หลายในท้องถิ่นภาคใต้มาแต่เดิม จึงทำให้วรรณกรรมพุทธทำนายมีความแนบแน่นเป็นหนึ่งเดียวกับบริบทของวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างของชุมชนให้มีความมั่นคงและปรักพริ้วในด้านดำรงชีวิตตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งต่อยอดจากเพียงเรื่องความเชื่อให้กลายเป็นการรู้คิด ทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงสาระสำคัญและคุณค่าแท้จริงของวรรณกรรมพุทธทำนายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างสงบสุข

Reference

Nuansanong, K. (2013). *The Predictions of the Lord Buddha: Essence and succession*. Greenzone Inter 2001. [in Thai]